

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Agentúra Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ

Ministerstvo zdravotníctva SR

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	1 Reforma systému vzdelávania a odbornej prípravy
Opatrenie:	1.1 Premena tradičnej školy na modernú
Prijímateľ:	Základná škola s materskou školou kráľa Svätopluka Šintava
Názov projektu:	Šintava- moderná základná škola s veľkomoravskou tradíciou
Kód ITMS projektu:	26110130112
Aktivita, resp. názov seminára	1.1 Tvorba a inovácia vzdelávacieho programu školy

ZŠ s MŠ kráľa Svätopluka Šintava

Školský vzdelávací program
ISCED 2

UČEBNÉ OSNOVY

VÝCHOVA UMENÍM

Vypracované podľa: Štátneho vzdelávacieho programu , Výchova umením
(Vzdelávacia oblasť : Umenie a kultúra), príloha ISCED 2/ 2009

Príloha č.: UO – Výchova umením – 8

Časový rozsah výučby: 8. ročník: 1 h týždenne / 33 hodín ročne

Vypracovala: Mgr. Anna Hercegová

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet výchova umením, ktorý patrí do vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra, nadväzuje na predmety hudobná výchova a výtvarná výchova v predchádzajúcich ročníkoch základnej školy. Má žiakom sprostredkovať živú skúsenosť umenia a svetové a národné kultúrne dedičstvo. Ťažiskovo vychádza z hudobného umenia a z vizuálnych umení – výtvarného, architektúry, dizajnu a filmu. Prierezovo obsahuje prvky literárneho a dramatického umenia.

Zámerom tohto predmetu je optimálne formovať osobnosť – emocionalitu a intelekt žiakov tak, aby si prostredníctvom tvorivých činností a komunikácie s umením vytvárali svoj autentický spôsob bytia. Prostredníctvom činnostného vyučovania, vzájomným prepojením tvorivého a objaviteľského princípu vytvárať predpoklady na poskytovanie zážitkov, radosti, pozitívnych životných podnetov a znalostí tak, aby sa umenie stalo imanentnou súčasťou života žiakov.

Predpokladaný prínos predmetu výchova umením:

- vyvážene rozvíjať intuitívnu, citovú aj racionálnu stránku osobnosti žiakov;
- zdokonaľovať gramotnosť (zručnosti, vedomosti a postoje) získanú v rámci výtvarnej a hudobnej výchovy v predchádzajúcich ročníkoch;
- rozvíjať tvorivosť žiakov;
- rozvíjať komplexný pohľad na umenie, chápať rôznosť poslania (spoločenskú funkciu) jednotlivých druhov umenia, rozumieť ich vyjadrovacím prostriedkom, médiám, žánrom a komunikačným stratégiám;
- rozumieť súčasným tendenciám umenia a poznať vlastnú kultúrnu tradíciu;
- vnímať hudbu a výtvarné umenie z hľadiska ich obrazného, metaforického vyjadrovania sveta, a to nie cez encyklopedické vedomosti, ale hlavne prostredníctvom zážitkov a tvorivých činností;
- naučiť sa orientovať v komunikačnom prostredí kultúry, získavať a vyhodnocovať informácie z rôznych zdrojov kultúrnej prevádzky (koncerty, festivaly, výstavy, prehliadky, internet, literatúra, reklama, masmédiá ...);
- experimentovať pri spájaní médií, žánrov a druhov umenia;
- vytvárať možnosť projektov, prepájajúcich výtvarné a hudobné umenie so slovesným umením, divadlom, filmom, pohybovou výchovou;
- formovať a usmerňovať hodnotovú a vkusovú orientáciu žiakov,
- umožňovať alternatívne metódy práce (skupinové vyučovanie, projektové vyučovanie, brainstorming, tvorivé dielne, ateliéry a pod.).

CIELE PREDMETU

Kognitívne ciele

Na základe vedomostí o rôznych druhoch umenia, ktoré žiaci získajú predovšetkým vlastnou činnosťou,

- nadobudnú schopnosť uplatňovať tieto vedomosti pri aktívnom vnímaní a obsahovom sprístupňovaní umeleckých diel,

- spoznajú najvýznamnejších slovenských a svetových tvorcov diel rôznych umeleckých druhov a ich interpretov, diela typické pre kľúčové tendencie súčasného umenia, ako aj diela charakterizujúce štýlové znaky historických epoch;
- spoznajú najdôležitejšie vlastnosti vyjadrovacích prostriedkov rôznych umení, technické postupy, nástroje a médiá; na základe spoznávania a osvojovania si umeleckej výpovede domácich diel (výtvarných, hudobných, literárno-dramatických) v kontexte s európskou kultúrou získavajú úctu ku tvorcom a dielam svojej krajiny;
- na základe svojich činností v tomto predmete získavajú schopnosť vyjadrovať svoje emócie, vzťahy a postoje, teda komunikovať umeleckými prostriedkami,
- nadobudnú schopnosť otvorene prijímať, hodnotiť a oceňovať umelecké diela a umelecké prejavy vlastného národa, ale i iných národov a etníc;
- dokážu analyzovať, porovnávať a syntetizovať poznatky a podnety z prírodných vied, geografie, histórie, etiky, literatúry, cudzích jazykov a vyhodnocovať ich vplyv na umenie,
- dokážu vytvárať projekty, v ktorých budú syntetizovať vlastné i prevzaté nápady z jednotlivých umeleckých oblastí v intenciách polyestetického výchovy.

Socioafektívne ciele

- prostredníctvom precítania a pochopenia umeleckých diel žiaci dokážu prekonať svoj egocentrizmus a stotožniť sa do istej miery s autormi týchto diel (empatia) pri zachovaní svojich vlastných názorov a postojov (asertivita);
- uprednostňovať autentické tvorivé riešenia vo vlastnom vyjadrovaní prostriedkami umenia a pri vnímaní umeleckých diel;
- dokážu bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
- vedia prežívať výnimočnosť významných umeleckých osobností a hľadajú v ich tvorivých osudoch inšpiráciu pre vlastný život,
- získavajú schopnosti spolupracovať v tíme, prevziať zodpovednosť za plánovanie, propagáciu, realizáciu i prezentáciu vlastnej práce i skupinových projektov,
- chápu umenie v jeho mnohorakých podobách a súvislostiach nielen ako ušľachtilý spôsob vyplňania voľného času, ale aj ako prostriedok skvalitnenia a skultúrnienia svojho života.

Psychomotorické ciele

- na základe získaných zručností žiaci dokážu na primeranej úrovni realizovať svoje hudobné, výtvarné, pohybové a literárne predstavy a integrovať ich v individuálnych alebo skupinových projektoch;
- dokážu zostavovať auditívne, vizuálne i dramatické prvky do celkov tak, aby prostredníctvom nich vedeli vyjadriť svoje myšlienky, predstavy, postoje, a tak komunikovať s okolitým svetom;
- osvojujú si technické postupy potrebné na spracovanie materiálu (nahrávanie, montáž, strih, úprava akustického signálu, komunikácia a elaborácia prostredníctvom softvérov, vyhľadávanie umeleckých podnetov na internete a pod.

CIEĽOVÉ KOMPETENCIE

Žiak by mal po absolvovaní vyššieho primárneho vzdelania mať vedomosti, ovládať zručnosti a byť schopný zaujímať postoje.

Vedomosti

Vo výchove umením je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka – zážitku z vytvárania a vnímania umeleckého diela; časť vedomostí o výtvarnom umení, hudbe, performatívnych umeniach, filme, dizajne, architektúre, o vizuálnej a akustickej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy, internet).

Absolvent nižšieho sekundárneho stupňa vzdelania sa naučil:

- ✓ poznať charakteristické diela a štýl kľúčových epoch európskeho umenia,
- ✓ poznať znaky ťažiskových tendencií moderného a súčasného výtvarného a hudobného umenia,
- ✓ orientovať sa v systémoch dizajnu a architektúry,
- ✓ poznať žánre filmu a základné tendencie v jeho vývoji,
- ✓ poznať najdôležitejšie médiá, nástroje a technické (realizačné) postupy v rôznych druhoch umenia,
- ✓ poznať základné vyjadrovacie prostriedky a kompozičné princípy v hudbe a vo výtvarnom umení,
- ✓ orientačne poznať najdôležitejších autorov svetového a slovenského umenia,
- ✓ diskutovať o umeleckých dielach,
- ✓ identifikovať a správne používať pojmy z podnetov ponúkaných z rôznych smerov hudobného a výtvarného umenia.

Zručnosti a spôsobilosti

Formálne zručnosti

Vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

Žiak dokáže:

- ✓ zvládnuť základy proporčnej stavby zobrazovaného predmetu (výška a šírka, pomer hlavných častí),
- ✓ vybrať časť videnej skutočnosti za účelom zobrazenia – záber (fotografia, film, komiks), rám, pohľad (obraz), charakteristický tvar (plastika),
- ✓ hrať sa s jednoduchými animačnými trikmi, kamuflážou a napodobneninou (filmový trik, kulisa, maskovanie, mimikry),
- ✓ vytvárať formálne série z jedného motívu a jednoduché variácie motívu,
- ✓ vyjadriť sa základnými technickými postupmi kreslenia, maľovania, jednoduchých grafických techník, fotografovania, priestorového vytvárania objektu, plastiky a skulptúry, spevu, inštrumentácie,
- ✓ vytvoriť základný rozvrh architektonického tvaru a priestoru, kresbu jednoduchého dizajnérskeho návrhu,
- ✓ tvorivo používať vybrané médiá, vyjadrovacie prostriedky, nástroje a techniky komponovať a štylizovať - prostredníctvom toho vedieť vyjadriť vlastné nápady a koncepty,

- ✓ vo svojom vyjadrovacom procese spracovať charakteristické podnety z prostredia svojej obce (regiónu), svojho sociálneho prostredia,
- ✓ vo svojom vyjadrovacom procese spracovať charakteristické podnety rôznych (vybraných) tendencií umenia 20. st. až po súčasnosť,
- ✓ vo svojom vyjadrovacom procese (výtvarnom, hudobnom, literárnom) spracovávať podnety z iných predmetov,

Technické zručnosti

Žiak dokáže:

- ✓ zvládnuť základy narábania s rôznymi výtvarnými a hudobnými nástrojmi,
- ✓ narábať s farbou, hmotou, tónom, gestom na úrovni gramotnosti,
- ✓ zvládnuť konštrukčno - technické úkony s materiálmi,
- ✓ zvládnuť základy modelovania predmetných tvarov,
- ✓ zvládnuť techniku skladania a spájania priestorových tvarov do asembláží,
- ✓ zvládnuť základné grafické operácie na počítači.

Mentálne spôsobilosti

Rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočnosti a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia.

Žiak dokáže:

- ✓ vedieť odôvodniť výber časti alebo prvkov zobrazovanej skutočnosti (čo zobrazíť), alebo hľadiska (dôležité – nepodstatné, zaujímavé – nezaujímavé), alebo hudobného motívu,
- ✓ chápať niektoré spôsoby notácie (mapa, partitúra, plán) ako rôzne spôsoby vyjadrovania skutočnosti,
- ✓ vnímať a analyticky porovnávať charakter okolitej krajiny, svojej obce, svojho bydliska, hudobných tradícií s inými typmi kultúr – uvedomiť si a dokázať reflektovať špecifiká svojho kultúrneho a fyzického prostredia (charakteristické prvky obce, mesta; pamiatky; hudba, folklór) ...,
- ✓ uvedomovať si možnosti výtvarného a hudobného vyjadrenia niektorých podnetov prírodovedy (napr. premeny látok, váhy, zmeny skupenstva, magnetizmu, páky), geometrie (tvarov, povrchov, línií, bodov, obsahov), matematiky (počtu, množín, sčítania, odčítania, násobenia, delenia) ...
- ✓ pokúšať sa o sebacharakterizáciu, o vyjadrenie svojich typických znakov, o vlastnú ikonografiu, erb, značku, logo, zvučku.

Postoje

Hlavnou kompetenciou v oblasti postojov je a priori tvorivý prístup – žiak je vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil svoje vlastné, teda autentické riešenie a postupne formuloval svoj estetický (vkusový) i hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom edukácie, ktorý vyvažuje prevažne propozičné a konvergentné myslenie formované väčšou časťou kurikula.

U žiaka sa sformovali tieto postoje:

- ✓ otvorenosť voči experimentovaniu s vyjadrovacími prostriedkami, technikou, postupom, motívom a témou,
- ✓ otvorenosť voči hľadaniu analógií,
- ✓ náklonnosť k uvedenému hľadaniu vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie stereotypov na základe podnetov fantázie a vlastného názoru (myslenia),
- ✓ tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí,
- ✓ aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie,
- ✓ vyjadriť a vyhodnotiť štýl ľudí, ktorých obdivuje (považuje za svoj vzor) a porovnať ho so svojím štýlom,
- ✓ hľadať vlastné cesty sebvýjadrenia, budovania vlastného vkusu a tváre (imidžu).
- ✓ spolupracovať pri realizácii vlastných konceptov a zosúlaďovať ich s ponímaním iných žiakov

Metodické pokyny pre prácu s obsahom predmetu

UO sú navrhnuté komplexne a s metaforickou konotatívnosťou. Umožňujú uchopiť problémy, ktoré žiak daného veku pociťuje - intuitívne, či viac-menej uvedomene – ako prirodzenú súčasť svojho sveta, pri ktorých vníma a hodnotí dôsledky ich existencie a má ambíciu i motiváciu sa k nim vyjadriť, nachádzať a prijať nové riešenia...

Nesmie dôjsť k "rozpušteniu" VV a HV jednej v druhej; je potrebné uchovať aj samostatný, špecifický prístup, ktorý bude rozvíjať edukatívny obsah týchto výchov z 1. - 7. ročníka. Podstatné budú "križovatky" ideí, pohľadov, na ktorých sa jedno "nasvieti" druhým. Synestetické prieniky by mali byť vždy metaforické...

Ustúpi náukovosť - základné problémy materiálu, špecifiká umeleckých oblastí, ich historické a antropologické korene sú už zapustené počas 1. - 7. roč. Dôraz bude na aktívnom prežívaní súvislosti, pestovaní komunikácie a schopnosti sebvýjadrenia cez médium umení. Kompetencie sa prejavujú v "ready made", v konkrétnych výsledkoch, artefaktoch, projektoch... Budú bohato a široko diferencované - podľa podmienok škôl - na báze slobodnej spolupráce učiteľov umeleckých výchov i učiteľov predmetov z iných oblastí ako umenie a kultúra... V medznom prípade je možné striedanie akcentu na hudbu a výtvarno (prípadne ďalšie umelecké oblasti). Mediálna, filmová, dramatická a literárna zložka sa usporiadajú primerane na oboch týchto základných plochách. Prirodzená dominancia hudby bude najmä v dramatickej výchove, vo filme je partnerstvo vyrovnané, v mediálnej kultúre viac dominuje vizualita, tým aj výtvarno...

Edukácia sa nevyhne súčasnej aktuálnej skúsenosti žiakov s danou oblasťou. Nebude však nadviehať módnym a úpadkovým javom. Defenzíva, v ktorej sa dnes nachádza umelecká hudba najmä v médiách, nesmie byť argumentom, spochybňujúcim jej uplatnenie v edukácii. Aj úpadková sféra - komercia, gýč, pokleslá zábava, subkultúrne excesy - prirodzene zaujme svoje miesto, ale iba ako fenomén sekundárny, odvodený, parazitný, ktorý treba zaradiť do zorného poľa žiaka iba v súvislosti s pôvodnými, autentickými umeleckými a kultúrnymi prejavmi. Nemožno bez zlých výchovných následkov pasívne kopírovať bezhodnotový relativizmus - treba budovať zreteľný hodnotový systém, nezávisle od ideológií, ale v nadväznosti na bioetiku, úctu k životu, prírode, bez

antropocentrizmu a dobyvačnej stratégie, ktorá ohrozuje súčasnú ľudskú kultúru, lebo ničí jej neobnoviteľnú bázu...

K jednotlivým tematickým celkom bude hudobný (i ďalší) materiál priradený iba voľne, asociatívne, bez ambícií predpisovať do detailu skladby, autorov, problémy. Dávame do rúk učiteľa iba "polovicu mince". Komplexnosť získa daná téma až úsilím žiakov, v spolupráci učiteľa s nimi. Pôjde teda vlastne o tvorivé uplatnenie dávno známych a didakticky prepracovaných princípov projektového vyučovania...

Prierezovosť tém a navrhovaných prístupov k hudbe sa nevyčerpá len prienikmi a "križovatkami" s inými umeleckými oblasťami (výtvarnou, dramatickou, filmovou, mediálnou...). Je potrebné zahrnúť do umeleckej edukácie aj podnety a poznatky najmä z prírodných vied (fyzika, chémia...), histórie a humánnej i prírodnej geografie. Umenie má schopnosť tieto poznatky prehĺbiť a v bohatej štruktúre vzájomne previazať. Vidíme v tom jadro navrhovanej reformy: informačnému preťaženiu, formálnosti, nefunkčnosti základného vzdelania sa dá čeliť len zdôrazňovaním a jasným sprístupňovaním súvislostí vyššieho, koncepčného typu, ktoré sa rodia z pochopenia podstaty života, prírody, človeka...

Treba odstrániť klišé historizmu, ale aj falošného, módného akcentu na "súčasnosť" - integrácia hľadísk rôznych umení vyžaduje aj integráciu časových dimenzií; vo výklade tém a problémov sa bude voľne prelínať súčasné, minulé i budúce... Navrhovaný predmet umelecká výchova má základnú ambíciu prekonať infantilný prezentizmus a puerilizmus (Huizinga) dnešnej doby. Bude integráciou časových a historických rovín prispievať k budovaniu úcty k tradíciám, koreňom, k životnej zrelosti staroby, k budovaniu medzigeneračnej a medzikultúrnej tolerance a úcty...

Ročníkový umelecký projekt môže mať podoby inscenácie, výstavy, prezentácie (i počítačovej), inštalácie, relácie, koncertu, filmu, animácie ap. Uplatnia sa v ňom všetky vyššie spomenuté aspekty umeleckej edukácie cez námetové okruhy.

Dôraz sa kladie na vlastnú aktivitu žiakov. Zverejnením a dokumentáciou projektu získava škola materiál pre ďalšie rozvíjanie tohto predmetu - príklad, východisko, zdroj pre ďalšiu prácu. Daná forma umeleckého projektu vychádza v ústrety prirodzenej súťaživosti žiakov tohto veku. Je preto možné spájať projektový charakter umeleckej výchovy v 8. a 9. ročníku s rôznymi súťažami (napr. typu "Supertrieda školského roka"), prehliadkami, verejnou i webovou prezentáciou školy, s podujatiami v kultúrnych strediskách, divadlách, kluboch, výchovnými koncertmi pre mladšie ročníky spolužiakov atď. - kde môže dôjsť k ďalšiemu prehĺbeniu motivácie zainteresovaných učiteľov i žiakov...

PC zložka umeleckej edukácie, programy, Internet ap. budú v takto ponímanej koncepcii hrať dôležitú úlohu zdroja informácií i analyticko-syntetického média pri narábaní s umeleckými artefaktmi, v niektorých prípadoch i priamo umeleckého zážitku... Existujúce programy uľahčia učiteľom i žiakom nielen vstup, ale aj zvládanie špecifického materiálu, vnesú transparentnosť do jeho triedenia, hodnotenia i používania. Elektronické a informatické médium vo všeobecnosti môže a musí slúžiť zamýšľanej integrácii; nesmie sa stať samoučelnou a prázdnu experimentáciou s bezduchými segmentmi alebo povrchnou, lacnou cestou k novým informáciám a poznatkom. Aj tu

treba vyžadovať tvorivosť, vlastný názor, autentický produkt činnosti. Najmä v umení platí, že PC je len pomôckou, nástrojom, ktorá iba predlžuje ruku a myseľ človeka(pozri aj príslušný tematický okruh).

V prípade využívania IKT je možné delenie triedy na skupiny.

Najvhodnejšou formou výučby pri dotácii Štátneho vzdelávacieho programu sa javia hodinové celky pri striedaní výtvarnej a hudobnej zložky.

Škola môže pridaním voliteľných hodín v Školskom vzdelávacom programe:

- a) akcentovať niektorý z aspektov umeleckej edukácie podľa vlastných podmienok a zámerov,
- b) rozšíriť a prehĺbiť záber do jednotlivých námetových okruhov.

Riaditeľ môže predmet úväzkovo rozdeliť medzi viacerých pedagógov a deliť či kumulovať hodinovú dotáciu podľa potreby.

- Obsah tematických okruhov aj edukačných tém môže učiteľ zaraďovať do vyučovania podľa vlastného uváženia.
- Odporúčaný materiál je možné využívať a dopĺňať primerane k zvolenému prístupu.
- Je možný aj obsahový prienik z 8. do 9. ročníka a naopak.
- Výučba hudobnej zložky predmetu v Štátnom vzdelávacom programe by sa mala dotknúť všetkých tematických okruhov.
- Edukačné témy sú navrhnuté tak, že niektoré z nich je možné využiť vo všetkých tematických okruhoch. Vzhľadom na to aj prvky edukačného výstupu môžu súhrnne reprezentovať viacero tematických okruhov. Rozsah využitia odporúčaného materiálu ako aj edukačné výstupy z toho vyplývajúce tak závisia od zvolenej stratégie učiteľa.

Edukačné témy a odporúčaný materiál špecificky viazané na príslušný námetový okruh možno podľa podmienok vzdelávacieho programu aj redukovať alebo primerane nahrádzať.

Hodnotenie a klasifikácia predmetu

Hodnotenie žiakov ako nevyhnutná súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu má motivačnú, informatívnu, komparatívnu a korekčnú funkciu. Hodnotenie sa považuje za akt objektívnej spätnej väzby, motivačný a výchovný prostriedok, ako aj prostriedok pozitívneho podporovania zdravého seba obrazu žiaka.

Pri hodnotení, priebežnej i súhrnnej klasifikácii, sa uplatňuje primeraná náročnosť a pedagogický takt voči žiakovi, jeho výkony sa hodnotia komplexne, berie sa do úvahy vynaložené úsilie žiaka a v plnej miere sa rešpektujú jeho ľudské práva. Dôležitá je motivačná funkcia hodnotenia, a to najmä pri menej nadaných žiakoch. Preto učiteľ musí brať ohľad na predpoklady, ambície, vkus a predchádzajúce výkony žiaka, teda brať do úvahy aj komparačnú funkciu hodnotenia, správne odhadnúť pomer danosti, snahy a záujmu o umenie. Teda aktuálny výkon žiaka hodnotíme vzhľadom na jeho možnosti. Hodnotenie „výchovy umením“ vyžaduje osobný, diferencovaný prístup učiteľa k žiakovi.

Forma hodnotenia

- ❖ ťažiskovou formou hodnotenia je slovné hodnotenie výkonu a vedomostí žiaka na základe pozorovania, hodnotenie známku.
- ❖ Nie je nutné známkovať každý výkon žiaka. Je na voľbe učiteľa, ktoré výkony, resp. úlohy bude hodnotiť, aby poskytol žiakovi i prostrediu dostatočný obraz o jeho kvalitách a vývoji.

Podklady na hodnotenie a klasifikáciu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiaka získava učiteľ najmä týmito metódami, formami a prostriedkami:

- sledovaním stupňa rozvoja individuálnych osobnostných predpokladov a nadania, sústavným pozorovaním hudobno - výtvarných prejavov žiaka a jeho pozornosti na vyučovaní
- analýzou výsledkov rôznych činností žiaka vrátane aplikovania osobných a sociálnych kompetencií pri činnosti a jeho prosociálneho správania, hodnotením reakcie žiaka na umenie
- v prípade mimoriadne nadaného alebo zaostaleho žiaka rozhovormi so žiakom a zákonnými zástupcami žiaka

VÝBORNÝ

žiak spĺňa kritériá (a – c) na vynikajúcej úrovni:

- je usilovný, vytrvalý, pracuje primerane svojmu veku, prevažne samostatne, tvorivo a pohotovo uplatňuje osvojené zručnosti, vedomosti, návyky v úlohách,
- úspešne ich rozvíja v skupinovom a individuálnom prejave,
- dokáže vyjadriť veku primerané postoje, názory na umenie,
- má aktívny záujem o umenie,

CHVÁLITEBNÝ

žiak spĺňa kritériá:

- je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý,
- menej využíva svoje schopnosti v individuálnom a kolektívnom prejave,
- potrebuje sústavnú pomoc učiteľa,

DOBRÝ

žiak realizuje edukačné úlohy priemerne:

- chýba mu iniciatívnosť a tvorivosť,
- je málo aktívny a snaživý, potrebuje sústavnú pomoc a povzbudenie učiteľa,

DOSTATOČNÝ

- žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu,

NEDOSTATOČNÝ

- žiak nespĺňa kritériá – neodporúčame používať stupeň nedostatočný v celkovom hodnotení žiaka.

Prierezové témy

Pri tvorbe tematicko výchovno-vzdelávacích plánov odporúčame do obsahu výchova umením vhodne implementovať prostredníctvom aktivizujúcich učebných metód nasledujúce prierezové témy:

- **Environmentálna výchova** – cieľom je, aby žiaci získali vedomosti ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primerané a vhodné - chrániť rastliny, zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám ale aj k zvieratám v prírode, starať sa o svoje okolie a pod..
- **Osobnostný a sociálny rozvoj** – rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje im základy na plnohodnotný a zodpovedný život.
- **Tvorba projektov a prezentačné zručnosti** – spája jednotlivé kompetencie, ktoré chceme rozvíjať u žiakov, ako je komunikovanie, argumentovanie, používanie informácií a práca s nimi, riešenie problémov, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupráca v skupine, prezentácia samého seba.
- **Mediálna výchova** – umožní žiakom osvojiť si stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty. Deti získavajú schopnosť posudzovať mediálne šírené posolstvá, aby objavovali v nich to hodnotné a pozitívne, ale tiež si uvedomovali negatívne mediálne vplyvy na ich osobnosť.
- **Multikultúrna výchova** – zaraďuje sa do vzdelávania preto, lebo sa žiaci v škole stretávajú v súvislosti s globalizáciou sveta, so žiakmi rôznych kultúr. Žiaci by mali byť pripravení na rozdielnosť kultúr. Výchovné pôsobenie je zamerané na rozvoj chápania, akceptácie, medziludskej tolerancie a emocionálne pochopenie inej kultúry. Predpokladom je aj schopnosť detí s nimi spolupracovať.
- **Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra** - cieľom vzdelávania je motivovať žiakov získavať, rozvíjať a utužovať svoje postoje k morálnym hodnotám, poznať prírodné krásy a tradičnú ľudovú kultúru svojho regiónu, osobitne poznať regionálnu históriu a históriu Veľkej Moravy- postavy kráľa Svätopluka

Okrem uvedených prierezových tém odporúčame implementovať do vzdelávacieho procesu Globálne rozvojové vzdelávanie a Finančnú gramotnosť.

- Globálne rozvojové vzdelávanie sa venuje problematike Miléniových rozvojových cieľov OSN: Odstrániť extrémnu chudobu a hlad, Dosiahnuť základné vzdelanie pre všetkých, Presadzovať rovnosť mužov a žien a posilniť rolu žien v spoločnosti, Znížiť detskú úmrtnosť , Zlepšiť zdravie matiek, Bojovať s HIV/AIDS, maláriou a ďalšími chorobami, Zaisťiť udržateľný stav životného prostredia (pitná voda, kvalita života), Budovať svetové partnerstvo pre rozvoj
- Finančná gramotnosť vychádza z Národného štandardu finančnej gramotnosti verzie 1.0 a venuje sa problematike nasledujúcich tém: Človek vo sfére peňazí, Finančná

zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí , Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb príjem a práca, Plánovanie a hospodárenie s peniazmi , Úver a dlh, Sporenie a investovanie , Riadenie rizika a poistenie.

Obsahový a vzdelávací štandard 8. ročník: 1h týždenne/33 h ročne			
Tematický celok	Obsahový štandard	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Výkonový štandard
ZVUK A OBRAZ - JAZYK UMENIA	vytváranie hudby na vybrané vizuálne artefakty - <i>hľadanie hudobných ekvivalentov k výtvarným dielam ... hľadanie príbehu a obrazu v hudbe; interpretácia obrazu (jeho dotváranie, oživovanie...)</i> a umocnenie hudbou (<i>pohybom, sprievodným slovom</i>),	<i>M. P. Musorgskij: Obrázky z výstavy (aj aktualizované verzie); P. Hindemith: Maliar Mathis (M. Grünewald); E. Suchoň: Obrázky zo Slovenska ; (M. Benka, M. Bazovský, L. Fulla...); C. Debussy: Faunovo popoludnie (Renoire, Cézanne, Gogh, Gauguin...); M. Ravel: Zrkadlá, Gašpar noci...</i>	výber hudobných skladieb k výtvarným dielam; jednoduchá kompozícia inšpirovaná výtvarným dielom; hudobno-vizuálne projekty, kompozície, objekty, inštalácie ...
	hľadanie výtvarných ekvivalentov k hudobnému jazyku, formám a druhom, štýlom - <i>pokus vyjadrovať rôzne hudobné formy a žánre rôznymi výtvarnými formami; analógie medzi vyjadrovacími prostriedkami a kompozičnými princípmi, žánrami a štýlmi; môžu sa vyjadrovať figuratívne alebo nefiguratívne</i>	<i>Bachove fúgy – maľby fúgy (P. Klee, J. Weder, J. Albers, V. Kandinskij, F. Kupka); Sonáta – maľby sonáty (K. Čiurlionis) Kontrapunkt (R. Fila...) výtvarné vyjadrenie džezu, punku, rocku, rapu... Farebná hudba a kinetické umenie</i>	maľby (kresby, grafiky ...) rôznych hudobných foriem (napr. fúga, sonáta, nocturno, humoreska, seriálna hudba; kánonický spev, jódlovanie, rapovanie; valčík, tango, rock and roll; kontrast, rytmus, harmónia a disharmónia); možnosti figuratívneho i nefiguratívneho ponímania
	štylizáčne variácie motívu, tvaru: <i>geometrizácia, skryštalizovanie, zahmlievanie, tvarové zmäkčenie, roztečenie, zoštiehnenie, stučnenie poľudštenie, hybridácia... , transformácia podoby smerom k inému motívu (tvaru),</i>	<i>ukážky štylizácie a transformácie tvaru vo výtvarnom umení surrealizmus, imaginatívne tendencie – porovnať s kubizmom, impresionizmom, fauvizmom, neodadaizmom, konceptualizmom...; štylizácia tvaru v dizajne,</i>	séria vlastných transformácií predmetného tvaru; vytváranie zmien výrazu štylizovaním technika : kresba, kolorovaná kresba, maľba, alt. Modelovanie,
	Štýl a výraz emócií v hudbe: <i>láska a nenávisť stvárnená v hudobných dielach. Vážnosť, radosť, hnev, nepokoj, netrpezlivosť, sústredenie, meditácia, pokoj, úzkosť, strach atď.</i>	<i>rôznosť štýlov v hudbe, F.Mendelssohn-Bartholdy: Sen noci svätajánskej, Piesne bez slov...; Fr. Liszt: Sen lásky; P.I. Čajkovskij: Rómeo a Júlia; S. Prokofjev: Rómeo a Júlia; R. Wagner: Tristan a Izolda; E.H.Grieg: Lyrické kusy, Peer Gynt...</i>	porovnávanie rôznych typov výrazu výtvarného a hudobného stvárnenia; diskusia o vplyve hudby a výtvarného umenia na formovanie osobnosti človeka

Tematický celok	Obsahový štandard	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Výkonový štandard
ZVUK A OBRAZ - JAZYK UMENIA	multimédiá – pohyb a dej prostredníctvom obrazu a zvuku - strihanie zvukov a filmových záberov; vytváranie obrazovo –zvukovej koláže <i>Elektronické nástroje, elektroakustická hudba, počítačová hudba, hudba na internete Akustické základy spracovania a zaznamenávania zvuku. Strih zvuku a obrazu.</i>	<i>ukážky rôznych typov ozvučenia filmov; rôzne filmové a hudobné žánre; videoumenie (video, videoperformancia, videoinštalácia, klip); elektronická hudba. Piesne populárnej hudby. Marián Varga, Emerson, Lake and Palmer Bázlik: Spektrá, Pastierska elégia Hudobné softvéry a interaktívne programy pre prácu s PC. Literatúra a príručky k akustickým a technologickým problémom nahrávacieho štúdia.</i>	výber zvukov a krátkych filmových záberov z archívu (edukačné DVD); generovanie počítačových zvukov a kombinácií zvuku a obrazu; tvorba vlastných zvukov prostredníctvom elektronického nástroja, mikrofónu a vlastného hlasu, ruchov rôznych nástrojov...; ozvučovanie záberov zvukmi; prezentácia výstupov a diskusia o rôznosti výrazov; využitie počítačových programov k hudobnej
TRADÍCIA A IDENTITA	umenie a náboženstvo/ umenie baroka - vyjadrenie posvätného a transcendentna ako základných ľudských postojov - modlitba, kontemplácia, meditácia, úžas a bázeň vyjadrené v hudbe a výtvarnom v umení – porovnanie	<i>využiť materiál z etickej a náboženskej výchovy; sakrálné skladby (omše, requiem, modlitby, chorály, pašie, napr. od: J.S.Bacha, L.v.Beethovena, W.A.Mozarta, G.Verdiho, G.Pucciniho, Honeggera, Hindemitha, Pendereckého, Kančeliho...); porovnať spirituál, gospel.</i>	počúvanie skladieb a diskusia; výber hudby, ktorá pôsobí meditatívne, posvätné; porovnávanie s hudbou iných kultúr
	Človek a viera - baroková architektúra, barokový objekt, maliarstvo a sochárstvo	<i>baroková architektúra maľba a sochárstvo; iluzionizmus v službe architektúry; púte, kalvárie; biblické motívy, postava Krista (vo výtvarnom umení, filme, muzikále); porovnať so súčasnou sakrálnou architektúrou.</i>	návrh (tvorba) barokového objektu, napr. relikviára: uvedenie do problému a hľadanie fantazijnej analógie: návrh a realizácia „relikviára“ pre ruku, nohu, ucho, kvetinu, knihu, predmet ... z rôznych materiálov; alt.: kresba prvkov barokovej architektúry (kolonáda, priečelie, kopula...)
	prostredie a situácia / väzby hudby a výtvarného umenia na konkrétne prostredie - <i>reakcia na daný priestor, jeho výraz, históri,</i>	<i>umenie inštalácie, umenie vo verejných priestoroch (site specific).</i>	dotvorenie priestoru (školy, klubovne, pamiatky...) inštalovaním prvkov (predmety, zrkadlá, materiály, maľba, kresba, grafiti), ktoré pozmenia jeho význam

Tematický celok	Obsahový štandard	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Výkonový štandard
TRADÍCIA A IDENTITA	mestské a vidiecke korene umenia <i>World music. Etno... Porovnanie kultúry a subkultúry mesta s vidiekom; skúsenosti žiakov s pobytom tam či tam, vyhodnocovanie kladov a záporov...</i>	Čechomor <i>Hradišťan Originálny pražský synkopický orchester slovenský folk Bratislava Hot Serenaders Funny Fellows Banda S. Smetanu World Music, Etno, mestský folklór, "garážová" hudba, subkultúrne žánre, šanzón, kaviarenská hudba, diskoteková hudba, dychovka, ľudová hudba...</i>	vytváranie hudobno-scénických modelov, typických pre život v meste a na dedine: diskotéka, oslavy Nového roka na námestiach, pouliční muzikanti, svadba na úrade, pohreb v krematóriu - dožinky, dedinská svadba (pohreb), zábava s dychovkou, s folklórnym súborom, hasičský bál - žiaci vyberajú hudbu a píšú scenáre...
PRIENIKY UMENÍ	divadlo a tanec /spojenie s hudbou a dizajnom. Človek medzi ľuďmi interdisciplinárny projekt hudobnej performancie: návrhy kostýmov; premena prozaického textu na dramatický; pohybové stvárnenie postáv; polyológ - dialóg - monológ v hudbe; otázka a odpoveď ako forma hudobnej myšlienky; hudobné charaktery a portréty.	J. Cage a jeho happeniny; M. Adamčiak (orchester pod vodou); B. Felix: Harlekyn, O bohatom; klavírne koncerty Bacha, Mozarta, Beethovena, Chopina, Liszta, Rachmaninova (úryvky) Husľ. koncerty Vivaldiho, Paganiniho... – Piesne a témy k variáciám (Mozart, Schubert) Smetana: Šárka, Libuše; Musorgskij: Gnomus; Beethoven: Coriolanus, Egmont; Schubert: Grétku pri kolovrátku, Verklikár, Krásna mlynárka; Ravel: Pavana za mŕtvolu infantku; tance rôznych období a žánrov.	pohybová prezentácia rôznych charakterov na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; tanečné kreácie; výtvarné stvárnenie charakterov podľa hudby; líčenie, masky, návrh kostýmu; literárny dialóg, monológ, rozhovor - jeho zhudobňovanie alebo podkresľovanie vybranou hudbou...
	portrét spolužiaka -literárny opis spolužiaka <i>jeho tváre postavy, zvykov, vkusu ...</i> fotografický portrét <i>osvetlenie, výraz, orámovanie – výsek reality / reklamná fotografia</i> kresba hlavy <i>kreslenie podľa modelu; snaha o výstavbu proporcií; na základe kresby pokus o karikatúru,</i> mentálny portrét <i>ľudskej osobnosti v hudbe</i>	<i>ukážky popisov osôb z literatúry; maľby a sochy portréty v dejinách umenia; ukážky karikatúry; rozprávanie o funkciách portréty od magického ponímania až po reklamu,</i>	popis, fotografia, kresba, hlavy (s nárokom na pochopenie procesu výstavby, výrazovosti – nie podoby a technickej dokonalosti),
		Musorgskij: Gnomus z Kartiniiek, Smetana: Šárka, J. Stivín: Temperamenty (dŕezové štúdio), Grieg: Solvejgina pieseň lásky, výber z Lyrických kusov atď.	pohybová prezentácia rôznych charakterov na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; tanečné kreácie; výtvarné stvárnenie charakterov podľa hudby; líčenie, masky, návrh kostýmu; literárny dialóg, monológ, rozhovor - jeho zhudobňovanie alebo podkresľovanie vybranou hudbou...

